

Utbildningsnämnden

Uppföljning av elevresultat – redovisning av resultatdialoger med skolor som har årskurs 7

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.
2. Utbildningsnämnden uppdrar åt utbildningsdirektören att genomföra resultatdialoger med grundskolor med årskurs 3.

Sammanfattning

Under våren 2015 genomförde utbildningsdirektör och tjänstemän från utbildningsenheten intervjuer med rektorer för tolv skolor med elever i årskurs 7 i Nacka för att följa upp skolornas bedömning av elevers framtida resultat. Den samlade bilden är att resultatuppföljning är en stark sida på många skolor. Det finns goda exempel där man på skolorna utgår från kunskapskrav och följer upp dem och där prognoser leder till att arbetsätt diskuteras och förändras. De bedömningar rektorer gjorde av antalet elever som riskerar att inte nå behörighet till gymnasieskolan ligger ofta på ungefär samma nivåer som resultaten de senaste åren. De flesta rektorerna uppskattade samtalen om resultat och prognos inför årskurs nio och uppgav att samtalen gett dem tankar om hur arbetet kan utvecklas ytterligare.

Ärendet

I november 2014 gav utbildningsnämnden utbildningsdirektören i uppdrag att följa upp skolornas bedömning av elevers framtida resultat. Ambitionen var att hitta nya sätt att belysa elevresultat i grundskolan. En modell för uppföljningen togs fram, och diskuterades på ett möte med berörda rektorer. Under våren 2015 genomförde utbildningsdirektör och tjänstemän från utbildningsenheten intervjuer med rektorer för tolv skolor med elever i årskurs 7 i Nacka. Dessutom har två skolor besvarat frågorna skriftligt. En skola, Snitz, har inte besvarat frågorna. Intervjuerna följde en intervjuguide som rektorerna hade fått i förväg. Frågorna handlade om hur rektor följer upp elevers kunskaper och behov, hur många av eleverna i årskurs 7 och 9 som rektor bedömde var i riskzonen för att inte bli behöriga till gymnasieskolan, och vad skolan gör för att stödja dessa elever. För behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram krävs minst godkänt betyg i engelska, matematik, svenska eller svenska som andraspråk och ytterligare fem ämnen.

Skolornas arbete med resultatuppföljning

De rektorer utbildningsenheten intervjuade uttryckte samfällt att det är mycket viktigt att skaffa sig en bild av elevernas resultat. Flera rektorer lade till att uppföljning är en central uppgift för en rektor och att det förväntas av huvudmän att skolor och rektorer kan redovisa elevernas prestationer och resultat.

För att skaffa sig bilden av elevernas resultat och hur de utvecklas mot kunskapskraven använder rektorerna olika typer av underlag som statistik, samtal med elevhälso team (EHT) och lektionsbesök. Rektorerna har även utarbetat andra metoder för att skaffa sig en bild som kan variera från huvudman till huvudman och från rektor till rektor. En rektor beskrev att hela skolans arbetsätt byggde på noggrann uppföljning vilket bl.a. avspeglades i skolans matrisorganisation med både årskursvisa arbetslag och ämneslag. Rektor arbetar även med besök hos EHT-team. Rektor på denna skola kan också följa hur eleverna ligger till i förhållande till varje kunskapskrav.

En annan rektor har tillsatt en pedagogisk samordnare som bl.a. följer elevhälsoarbetet. En rektor beskrev att hennes skola arbetar med den s.k. Kolsva-metoden dvs. ungefär att hela skolan har fokus på elevhälsan. T.ex. arbetar lärarna också med att följa upp elevernas hälsa och skjuter inte problem ifrån sig eller generellt hänvisar eleverna till elevhälsan. Dessutom genomförs diagnostiska prov i svenska och matematik samt att man arbetar med screening i förskoleklass.

Två skolor arbetar med ett prognosystem dvs. att man några gånger under terminen stämmer av hur elevernas kunskapsutveckling förväntas gå i relation till elevernas egna betygsmål. Centralt för dessa skolors arbetsätt är regelbundna samtal mellan elever och handledare om sin utveckling. En rektor arbetar med besök hos överlämnande skolor.

Några skolor arbetar med mitterminskonferenser eller bedömningar där rektor är med för att gå igenom alla elevers resultat. En skola har ett system där ämneslagen går igenom alla elever och fyra gånger om året överlämnar en lista till rektor med resultat på individnivå och fokus på elever i riskzonen.

Skolorna har alltså olika sätt att följa upp eleverna men som bygger på att sammanställa resultat och följa upp resultat samt sätta in insatser för dem som inte lyckas. Skolornas arbetsätt när det gäller uppföljningen och redovisningen till rektor varierar dock mellan skolorna när det gäller hur formaliserad den är och i vilken mån rektor har stöd av olika redovisningssystem – IT-baserade eller andra.

Skolornas bedömning av elever som nu går i årskurs 7

Vid intervjuerna fick rektorerna redovisa hur många elever som nu går i åk 7 och som är i riskzonen för att inte bli behöriga till gymnasieskolan i åk 9. I stort sett alla skolor hade en god överblick över elevernas behov, deras resultat och bedömningar för hur prognosen såg ut vid intervjutillfället. Samtidigt kan vi konstatera att det fanns variationer mellan skolorna

när det gäller hur utvecklade uppföljningsrutinerna var, hur systemstödet såg ut och i vilken mån man kunde följa enskilda elever, resultat i olika ämnen och enskilda kunskapskrav.

Vid intervjuerna la vi märke till att det inte var självklart för alla att resultaten från skolornas särskilda undervisningsgrupper skulle ingå i prognosen inför åk 9.

De uppgifter som lämnades vid intervjuerna pekar på att andelen elever som är i riskzonen just nu för att inte nå gymnasiebehörighet till läsåret 2017/18 är omkring 6 procent.

Utbildningsenheten frågade också om rektorerna kan se mönster bakom resultaten. Rektorerna gav lite olika svar på denna fråga. En vanlig förklaring är att det finns skillnader mellan lärare och mellan lärarlag i bedömning och betygsättning. Ofta tar det sig uttryck i skillnader mellan olika ämnen så att det finns en skillnad genom hela skolan. Rektorerna uppgav också att matematik är ett ämne där eleverna har lägre resultat.

Skolornas insatser

För att möta de elever som ligger i riskzonen för att inte lyckas nå kunskapskraven i åk nio använder skolorna ett stort batteri av generella och riktade insatser. Det kan röra sig om mindre undervisningsgrupp, arbete med elevernas lärstrategier, och olika tester och screeninginstrument t.ex. DLS¹-testning samt specialundervisning.

Flera skolor använder sig av studieverkstäder dvs. undervisningspass där flera lärare finns att tillgå för eleverna och eleverna kan välja vad de vill arbeta med. En skola gjorde dessa tillfällen obligatoriska för elever i riskzonen och frivilliga för andra. En skola har genomgående infört små klasser med högst 20 elever. Det är också vanligt att skolorna på olika sätt försöker få med elevhälsan i arbetet med elever i riskzonen.

Några rektorer berättade också att de arbetade med olika didaktiska utvecklingsprojekt t.ex. att försöka få fram större variation i matematikundervisningen. Ett annat exempel var utveckling som bygger på kollegiala insatser t.ex. att lärarna byter erfarenheter med varandra om olika insatser och resultat av dessa. En rektor berättade att man använde sig av Aretes modell för att utveckla undervisningen. Arete är ett meriteringsprogram för att lyfta yrkesskickliga lärare som bygger på forskning om hur framgångsrik undervisning fungerar.

Flera rektorer tog också upp vikten av att medvetandegöra lärarna om att det finns skillnader i resultat mellan de olika arbetslagen och på olika sätt försöka skapa diskussioner mellan lärarna om de skillnader som finns mellan olika lärare och arbetslag.

Uppföljning och omprövning av åtgärder

Några rektorer säger att uppföljningen av hur åtgärderna fungerar pågår ständigt, medan andra beskriver att det varierar hur uppföljningen går till beroende på behov. Några rektorer beskriver strukturerade arbetssätt och rutiner med prognoser för att följa upp hur eleverna ligger till i förhållanden till mål, där en bedömning av hur åtgärder fungerar är en del.

Flertalet rektorer beskriver att åtgärderna som sätts in följs upp av elevens mentor/klasslärare med hjälp av ett åtgärdsprogram. En del elever, oftast där svårigheterna

¹ Diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga

bedöms som mindre, har en individuell utvecklingsplan som följs upp vid utvecklingssamtal med lärare, förälder och elev.

På några skolor är uppföljningen något som även rektorer eller biträdande rektorer är en del av och frågar efter, medan på andra skolor är detta något främst för elevens lärare eller arbetslaget. Flera säger att åtgärderna följs upp i möten i EHT, elevhälsoteamet, var eller varannan månad.

Den sammantagna bilden är att skolorna har sätt att följa upp åtgärder på individnivå och att se till att elever får stöd, även om det varierar hur det går till. Däremot är det svårt för oss att bedöma om åtgärderna omprövas tillräckligt och i vilket utsträckning olika åtgärder prövas. Några rektorer säger att säger att just omprövningen är något som de behöver bli bättre på.

Några rektorer säger i intervjuerna att det är ett förbättringsområde hur man på skolan lär sig på ett övergripande plan om vad som fungerar, och att man behöver diskutera mer om metodik och didaktik.

Prognos för elever i årskurs 9

Flertalet rektorer har vid intervjun kännedom om vilka elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan. På några större skolor och för elever i särskilda undervisningsgrupper hade inte rektor någon bild, men där fick vi uppgifterna efter intervjun.

Det är cirka 48 elever som går ut årskurs 9 i vår som skolorna bedömer har mycket stor risk att inte bli behöriga till gymnasieskolan. Dessutom finns ytterligare en handfull elever som enligt skolornas bedömningar är i riskzonen men som kan klara behörigheten om de sista månaderna går bra. ² Våren 2014 var det totalt 70 elever som inte blev behöriga till gymnasieskolan när de gick ut årskurs 9, och rektorernas bedömningar tyder på att utfallet blir likartat våren 2015.

Skolorna anger olika skäl bakom att dessa elever sannolikt inte blir behöriga. Några elever är "hemmasittare"³, det vill säga kommer inte till skolan. Rektorer berättar att de försöker nå dessa elever genom kontakter med föräldrar, erbjuder Skype-lektioner och distansundervisning.

Ett tiotal elever är nyanlända och har invandrat till Sverige sent under grundskoletiden och har svårt att klara E i engelska eller har ännu för låg nivå i svenska för att kunna följa undervisningen tillräckligt väl.

² Snitz ingår inte i dessa siffror.

³ "Hemmasittare" är ett vardagligt begrepp för elever som har frånvaro från undervisningen. Begreppet är i själva verket ett samlingsnamn för elever med en mängd olika behov och problem. Det kan röra sig neuropsykiatriska funktionshinder, psykisk sjukdom, frånvarande vårdnadshavare och exceptionella begåvningar och ofta i kombination med varandra.

För några elever nämns språkstörning eller att eleven är på gränsen till särskola begåvningsmässigt. Några elever har dyskalkyli, enligt skolan.

Ett par elever har bytt skola sent och haft dåliga förkunskaper från den förra skolan, enligt skolan. I några fall nämns psykisk ohälsa, psykisk sjukdom eller social problematik som skäl.

Utbildningsenhetens kommentar

Rektorerna som vi besökte fick efter besöket besvara en kort enkät om hur de upplevde resultatdialogen.⁴ De flesta tyckte att genomförandet var bra, och flera uttryckte att de uppskattade mötet. Två av tre svarade att mötet hade lett till nya tankar, och i de öppna svaren nämns vikten av gemensam genomgång av resultat på skolan, förstärkning av incitament att kartlägga elever i riskzonen och att det är bra att reflektera över sin praktik. Hälften svarade att mötet resulterat i förändringar eller att förändringar planerades i samtalet om elevernas resultat eller sättet att följa upp elevernas resultat. Mer än hälften svarade också att de planerade att det skulle leda till förändringar i lärarnas arbete. Kommentarer visar att många uppskattar att få jämförelser mellan kommunens skolor när det gäller resultat.

Syftet med mötet var främst att utbildningsnämnden skulle få en bild och förståelse för hur resultatuppföljningen går till. Det är glädjande att mötena också haft någon betydelse på skolan. Rektorernas svar var mer positiva än vi vågat hoppas på, och visar att även om processerna redan pågår så förstärks de när möten av denna typ sätter ljus på frågorna på skolorna.

Utbildningsenhetens bedömning efter intervjuerna är att det finns framgångsfaktorer i arbetet med resultatuppföljning som förtjänar att framhållas, tydlig organisation, systemstöd och en diskussion på skolan om lärande och betyg och bedömning.

Den samlade bilden är att resultatuppföljning är en stark sida på många skolor. Det finns goda exempel där man på skolorna utgår från kunskapskrav och följer upp dem och där prognoser leder till att arbetssätt diskuteras och förändras. Genom uppföljningen blir utmaningar kända av fler än elevens lärare vilket möjliggör kraftsamling och bättre resursanvändning. Många fristående skolor har, ofta med stöd från sin koncern, genomarbetade systemstöd och strukturer för uppföljningen. Det gäller Kunskapsskolorna, Engelska skolan och Johannes Petri. Även på flertalet kommunala skolorna beskriver skolorna tydliga strukturer och arbetssätt, exempelvis på Myrsjöskolan. Andra kommunala skolor som Stavsborgsskolan och Skuru skola, som bägge har relativt ny ledning, beskriver att skolorna arbetar för att utveckla gemensamma arbetssätt på skolan.

Samtalen tyder på att skolorna i hög grad har identifierat elever i riskzonen och att åtgärder sätts in för dem. Här finns ett stort engagemang på skolorna. På de flesta skolor vi besökt

⁴ Nio av de tolv rektorerna har besvarat enkäten, det vill säga 75 procent.

har rektor haft en samlad bild av läget, men på några större skolor har rektor haft sämre överblick. Ett annat intryck är att elever i de särskilda undervisningsgrupper på Centrum- och Alphyddan ses som att de går på separata skolor och inte förefaller ingå i generell uppföljning. Det var också Skolinspektionens bedömning i 2015 års tillsyn av Nacka.

Åtgärderna följs också upp på olika sätt, men det är svårt att bedöma hur väl omprövningen fungerar generellt. Det finns diskussioner på ett mer övergripande plan, så kallade metadiskussioner, om vad som fungerar i undervisningen och vad som behöver utvecklas utifrån de egna erfarenheterna men detta förefaller vara ett utvecklingsområde. Det behövs också stöd i arbetssätt och data för att kunna genomföra sådana diskussioner.

Utbildningsenheten visade under resultatdialogerna de tabeller med betyg per ämne och skola som redovisades i tjänsteskrivelsen till utbildningsnämnden i mars 2015. Underlaget blev ett stöd i diskussioner om det fanns skillnader mellan ämnen på den egna skolan. Ofta kunde rektorerna känna igen sig, och gav förklaringar som att de satsat särskilt på något ämne, att eleverna var särskilt intresserade av något ämne, till exempel musik, eller att de kunde vara ett resultat av särskilda lärares undervisning eller bedömning. Flera uttryckte att de kunde ha nytta av jämförelserna i diskussioner med lärare och som underlag för kollegialt lärande.

I intervjuerna frågade vi inte efter vilka slutsatser som rektorerna drog av skolans resultat när det gäller utvecklingen av lärarnas professionella kunskap som kan handla både om bemötande, didaktisk förmåga och ämneskompetens. Det är givetvis viktigt att diskussionen på skolan om lärarnas utveckling tar avstamp i elevernas resultat och behov så att man kan arbeta med riktad kompetensutveckling – individuellt och generellt. Detta kan vara ett utvecklingsområde inför fortsatta resultatdialoger.

De bedömningar rektorer gjorde av antalet elever som riskerar att inte nå behörighet till gymnasieskolan visar ligger ofta på ungefär samma nivåer som resultaten de senaste åren. Det vore förstås önskvärt att se en utveckling mot färre elever, även om det är också viktigt att komma ihåg att Nacka har jämförelsevis få elever som inte blir behöriga till gymnasieskolan. Vi kan också konstatera att skolor som har utvecklade system för resultatuppföljning ofta har lägre andel obehöriga, men det kan också finnas andra bakomliggande förklaringar till resultaten.

Utbildningsenheten menar att det är angeläget att fortsätta med denna typ av dialoger om elevresultat, och att nu gå vidare i ett nästa steg med grundskolor med lägre årskurser. Bedömningskulturen är sannolikt inte lika utvecklad där som i senare årskurser där det finns större vana genom betygssättning. Men för att säkra tidiga insatser är det viktigt att skolorna identifierar behov och stödjer elever medvetet även i yngre år. De nationella proven i årskurs 3 och 6 samt betygen i årskurs 6 kan här ge underlag till dialogerna. Nackas resultat i nationellt prov i årskurs 3 ligger inte fullt lika bra till vid en kommunjämförelse som resultaten i årskurs 6 och 9, och dialogerna kan också fördjupa analysen av detta.

Konsekvenser för barn

Det är centralt att skolorna har en väl fungerande uppföljning av elevernas resultat så att elever i behov av stöd upptäcks i tid. Erfarenheterna av utbildningsenhetens arbete pekar på att även om arbetet med uppföljning fungerar väl har det bidragit till utveckling hos rektorerna. Utbildningsenhetens bedömning är att resultatdialogerna har gynnat barnen i Nacka.

Lotta Valentin
Enhetschef

Carina Legerius
Utvärderingsexpert

Per Gunnar Rosengren
Utbildningsexpert